

Inhoudelijke Factsheet uitspraak Greenpeace - Staat

Aanleiding

Op 22 januari 2025 heeft de rechtbank Den Haag (zaaknummer en link: [ECLI:NL:RBDHA:2025:578](https://www.rechtspraak.nl/ECLI/CLI/EP/2025/578)) uitspraak gedaan in de bodemprocedure die door Greenpeace Nederland is aangespannen tegen de Staat.

Centraal hierin staat de vraag of de Staat onrechtmatig handelt doordat hij niet voldoende doet om verboden verslechtering van Natura 2000 gebieden te voorkomen.

Hoofdpunten uit de uitspraak

- De uitspraak stelt Greenpeace grotendeels in het gelijk.
- De rechtbank vindt het voldoende bewezen dat er sprake is van door stikstof veroorzaakte verslechtering in Natura 2000-gebieden, terwijl de Staat die verslechtering sinds de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden had moeten voorkomen.
- De Staat handelt onrechtmatig door de verslechtering van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden niet tijdig te stoppen.
- Wel geeft de rechtbank aan dat de Habitatrichtlijn correct is geïmplementeerd in het Nederlands recht. De wettelijke stikstofdoelen die zijn opgenomen in de Omgevingswet, zijn daarbij te beschouwen als een absolute ondergrens.
- De primaire vorderingen van Greenpeace zijn door de rechtbank afgewezen. Deze vorderingen zagen op een bevel om 100% dan wel 75% van het areaal van habitats en leefgebieden op de Urgente lijst onder de KDW voor 2025 te brengen en een percentage van 100% dan wel 90% voor 2030.
- De rechtbank acht de 'point of no return' niet bewezen, maar acht wel bewezen dat op basis van wetenschappelijke rapporten geprioriteerd moet worden naar de ecologische meest urgente habitats.
- De rechtbank verklaart voor recht dat de Staat onrechtmatig handelt door:
  - de verslechtering van de stikstofgevoelige natuur, inclusief dreigende verslechtering van de habitattypen en leefgebieden van de Urgente lijst niet tijdig te stoppen;
  - de wettelijke doelstelling voor 2025 niet te halen;
  - de wettelijke doelstelling voor 2030 met de huidige ontoereikende maatregelen zeer waarschijnlijk niet te halen, en
  - door niet in het beleid en door inzet van afdoende en effectieve maatregelen steeds prioriteit te geven aan de urgente habitats waar daling van stikstofdepositie ecologische gezien het meest urgent is.
- De rechtbank stelt dat de maatregelen die door het vorige kabinet zijn vastgesteld ruim onvoldoende zijn om de wettelijke stikstofdoelen te behalen. Met onder meer het niet voortzetten van het NPLG en het intrekken van het wetsvoorstel Transitiefonds door het kabinet Schoof, is de financiële ruimte om beleid te voeren dat is gericht op stikstofvermindering sterk afgenomen. De rechtbank vindt dit een stap terug terwijl er juist extra maatregelen nodig zijn om de doelen te halen.
- De rechtbank stelt dat het wettelijke stikstofdoel voor 2025 uit zicht is, maar dat het wettelijke doel voor 2030 doel, te weten 50% van het areaal stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de toepasselijke KDW te brengen, nog haalbaar is.
- De rechtbank beveelt de Staat het nog niet gerealiseerde deel van het wettelijke stikstofdoel voor 2030 uiterlijk op 31 december 2030 onder de toepasselijke KDW te brengen. Daarbij moet de Staat, anders dan de Staat tot nu gedaan heeft, voorrang geven aan de meest kwetsbare natuur.
- Haalt de Staat dit doel niet, is hij verplicht tot het betalen van een dwangsom van € 10 miljoen. De rechtbank heeft de uitspraak 'uitvoerbaar bij voorraad' verklaard, zodat door de Staat direct uitvoering aan de uitspraak moet worden gegeven. (Partijen kunnen binnen 3 maanden in hoger beroep gaan tegen de uitspraak maar dat schort de werking van de uitspraak niet op.)

Vervolgstappen

- De Minister van LVVN heeft de Kamer op 22 januari 2025 in een brief over de uitspraak geïnformeerd. Daarin staat onder andere dat de uitspraak vraagt om een nadere, nauwkeurige bestudering, maar dat tegelijkertijd nu al duidelijk is dat deze uitspraak zeer ingrijpend is en grote impact zal hebben op veel sectoren en ondernemers.
- "Het oordeel van de rechter is dat het huidige beleid onvoldoende is voor zowel de Europese als de nationale verplichtingen. We moeten nu met elkaar in kaart brengen wat dit betekent."
- Gelet op de impact van maatregelen en de uitvoerbaarheid van beleid, zegt de Minister in genoemde Kamerbrief ook toe om snel in gesprek te zullen gaan met betrokken partijen over deze uitspraak, zoals de provincies en agrarische partijen.
- Naar aanleiding van deze uitspraak en de uitspraken van de Raad van State van 18 december 2024 over intern salderen met ongebruikte stikstofruimte, heeft de Minister de Kamer op 24 januari 2025 per brief geïnformeerd over het kabinetsbesluit om de Ministeriële Commissie Economie & Natuurherstel in te stellen. Deze commissie is gericht op het uitwerken van en besluiten over een concreet programma met als doel om Nederland van het slot te halen en perspectief bieden aan de sectoren die zijn geraakt door de diverse uitspraken.
- De aanpak van de Ministeriële Commissie wordt vormgegeven via een viertal sporen:
  1. Verkennen wat juridische mogelijkheden zijn en wat er mogelijk is (te maken) in de vergunningverlening;
  2. Een programma van maatregelen gericht op geborgde daling van stikstofemissie en geborgd natuurherstel- en verbetering;
  3. Aanpak en analyse van de impact van de "terugwerkende kracht" uit de uitspraak van Raad van State; en
  4. Inzet richting Brussel en EU-wetgeving.